

20080211

Kainuun palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma

Kainuun palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma

Pohjakartat: © Genimap Oy, Lupa L4356

ISBN 978-952-221-014-2

TIEH 1000173-08

Verkkojulkaisu pdf (www.tiehallinto.fi/julkaisut)

ISBN 978-952-221-015-9

TIEH 1000173-v-08

Edita Prima Oy

Helsinki 2008

Julkaisua saatavana:

Tiehallinto, Oulun tiepiiri

Telefaksi 0204 22 6884

Painotuote

TIEHALLINTO

Oulun tiepiiri

Veteraanikatu 5

PL 261

90101 Oulu

Puhelinvaihde 0204 22 11

Asiasanat: viitoitus, aluesuunnittelu, liikenteen ohjaus, matkailukohteet
Aiheluokka: 22

TIIVISTELMÄ

Kainuun palvelukohteiden maakunnallisessa opastussuunnitelmassa on kartoitettu nykyiset tärkeimmät tienkäyttäjien palvelukohteet. Ne on kerätty eri lausunnonantajilta saadun palautteen ja ohjausryhmätyöskentelyn kautta. Lausunnonantajia ovat olleet Kainuun ympäristökeskus, Metsähallitus, Oulun läänin taidetoimikunta, Museovirasto, Suomen leirintäalueyhdistys ja Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistys – SUOMA ry. Lisäksi kommentteja on pyydetty SF-Caravan ry:ltä. Kohteita ovat mm. luontokohteet, taiteelliset kohteet ja nähtävyydet, museot ja historialliset kohteet, leirintäalueet, opastuspaikat, matkailukeskukset ja muut valtakunnallisesti tunnetut vilkkaat palvelukohteet ja -alueet. Nykytilakartoituksen avulla on luotu käsitys Kainuun palvelutarjonnasta ja palveluiden sijoittumisesta.

Nykytilan kartoituksen pohjalta on laadittu palvelukohteiden opastuksen maakunnallinen strategia. Sen perusteella yhteistyötä tiivistetään maakuntatasolla kokoamalla opastuksen yhteistyöryhmä, laaditaan tarkemmat opastussuunnitelmat ja luodaan kehittämisperiaatteet opastuspaikoille. Strategian toteuttamiselle on laadittu suuntaa-antava aikataulu, jonka mukaan yhteistyöryhmä järjestäytyy ja tarkempien suunnitelmien laatiminen alkaa vuoden 2008 aikana. Kehittämisstrategia laadittiin samanaikaisesti ja yhtenäisin periaattein myös Pohjois-Pohjanmaalle ja Lappiin.

Opastuksen maakunnallisen yhteistyöryhmän puheenjohtajana on Kainuun maakunta -kuntayhtymä ja sihteerinä Oulun tiepiiri. Työryhmän jäseniä ovat lisäksi edellä mainitut lausunnonantajat ja muutama kuntien ja matkailujärjestöjen edustaja. Tienkäyttäjryhmien edustus selvitetään ryhmän järjestäytymisvaiheessa.

Suunnitelmassa on esitetty tarkempien opastussuunnitelmien suunnittelualueet. Tarkempi suunnitelma laaditaan koko Kainuun alueelle, pois lukien ns. paikalliset alueet, joihin laaditaan omat suunnitelmansa. Paikallisia suunnitelmia ovat Vuokatti sekä Paljakka-Ukkohalla. Rokuan alue suunnitellaan yhdessä Pohjois-Pohjanmaan kanssa. Oulujärven matkailualueen kehittämistä seurataan ja tarvittaessa sille laaditaan oma paikallinen suunnitelmansa. Seudullisissa suunnitelmissa päävastuu on tiepiirillä.

Opastuspaikkoja ovat opastustoimistot ja opastuspisteet. Toimistot ovat yleensä kunnan tai matkailujärjestön ylläpitämiä. Opastuspisteet ovat yleensä opastuskarttoja, joita on kuntakeskuksissa, niiden lähialueella tai kuntarajoilla. Suunnitelmassa on esitetty opastuspisteiden karsimista siten, että pienissä kunnissa olisi opastuspiste taajaman yhteydessä liikenteellisessä solmukohdassa ja suurimmissa kunnissa lisäksi kuntarajoilla. Matkailukeskuksissa olisi omat opastuspisteensä. Lisäksi on esitetty ns. maakunnallisten opastuspisteiden perustamista, jotka sijoittuisivat maakunnan ja valtakunnan rajoille vilkkaimpiin ylityskohtiin. Niissä opastettaisiin koko maakunnan alueen, ainakin merkittäviä, palvelukohteita. Opastuspisteiden kehittäminen on osa tarkempia opastussuunnitelmia.

ALKUSANAT

Kainuun palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma on laadittu Tiehallinnon ohjeiden mukaisesti. Sen tavoitteena on mahdollistaa yhtenäinen, tasapuolinen ja johdonmukainen opastus koko maakunnassa, kuitenkin Kainuun erityispiirteet huomioiden. Suunnitelma ohjaa jatkossa opastuksen maakunnallista yhteistyötä, tarkempien suunnitelmien laatimista ja opastuspaikkojen kehittämistä. Se toimii strategisena ohjenuorana opastuspäätösten tekemisessä.

Samanaikaisesti ja kiinteässä vuorovaikutuksessa Kainuun suunnitelman laatimisen kanssa on laadittu Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan vastaavat suunnitelmat. Suunnittelua on ohjannut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet

- Jani Huttula, pj. Oulun tiepiiri
- Salo lisakka Oulun tiepiiri
- Sanna Kolomainen Lapin tiepiiri
- Kauko Kaarninen Lapin tiepiiri
- Martti Juntunen Kainuun maakunta -kuntayhtymä
- Satu Luiro Lapin liitto
- Erkki Partala Pohjois-Pohjanmaan liitto

Hanketta on esitelty Kajaanissa 22.10.2007 keskustelutilaisuudessa, johon kutsuttiin kunnanjohtajat, kuntien matkailuvastaavat, eri lausunnonantajat ja matkailuyritysten edustajia.

Konsulttina on ollut Ramboll Finland Oy, jossa mukana ovat olleet Erkki Sarjanoja ja Jani Karjalainen.

Oulussa tammikuussa 2008

Tiehallinto
Oulun tiepiiri

Sisältö

TIIVISTELMÄ

ALKUSANAT

1	JOHDANTO	9
2	NYKYTILANNE	10
2.1	Tieliikenteen opastus	10
2.2	Palvelukohteiden alueelliset opastussuunnitelmat	13
2.3	Suunnitelmassa esitettävät palvelukohteet	14
2.3.1	Opastuspaikat	14
2.3.2	Nähtävyydet	16
2.3.3	Majoitus	22
2.3.4	Käyntikohteet	24
2.3.5	Matkailutiet	26
3	TAVOITTEET	27
4	OPASTUKSEN KEHITTÄMINEN	28
4.1	Opastuksen maakunnallinen yhteistyö	28
4.2	Seudulliset ja paikalliset opastussuunnitelmat	30
4.3	Opastuspaikat	32
4.4	Navigaattorit	35
5	KAINUUN OPASTUSSTRATEGIA	36
	LIITTEET	38

1 JOHDANTO

Suomessa liikennemäärät ja –suoritteet ovat kasvaneet viime vuosina. Taloudellinen hyvinvointi näkyy niin työ- kuin lomamatkailussakin. Liikkumiseen liittyvät palvelut ovat kehittyneet, erityisesti kesä- ja talvimatkailukeskukset ovat kasvaneet voimakkaasti. Oman piirteensä tuo ulkomaalaisten matkailun lisääntyminen Suomessa.

Kainuun maakuntasuunnitelmassa 2025 on mm. yhdeksi innovaatiotoiminnan osaamiskärjeksi nostettu vapaa-ajan ja elämystuotanto, jossa keskitytään eri matkailualojen kansainvälisiin tuotteisiin. Matkailu on elämystuotantovision mukaan vuonna 2025 merkittävimpiä elinkeinoja. Kainuussa on Vuokatin lisäksi 2 – 4 matkailukeskittymää, jotka toimivat yhteistyössä etenkin markkinoinnissa. Ulkomaalaisten matkailijoiden osuus kasvaa nykyisestä merkittävästi. Luontoon liittyvä matkailu nähdään Kainuussa tärkeänä.

Matkailun edistämiskeskus MEK on laatinut matkailuun liittyvän skenaarioraportin, jossa on yritetty ennakoida eri näkökulmiin perustuen matkailun tulevaisuutta Suomessa lähivuosikymmeninä. Raportissa on lueteltu yhteiskunnan rakenteita syvällisesti muuttavia ns. megatrendejä, joista tärkeimmät tätä työtä ajatellen ovat palvelusektorin kasvu, mukaan lukien vapaa-ajan palvelut ja niihin liittyvät ammatit sekä kulutusrakenteen muutosten jatkuminen kohti yksilöllisyyttä. Lisäksi puhtaan luonnon merkitys kasvaa. Suomen matkailustrategia 2020 asettaa saavutettavuuden keskeisimmäksi tavoitteeksi. Strategian mukaan Suomi on houkutteleva ja helposti saavutettava työ- ja matkailumaa. Yksi kasvun strateginen painopiste on matkailukeskusten kehittäminen. Opastuksen merkitys kasvaa niin liikkujien määrän kuin liikkujien monipuolistumisen kasvamisen myötä.

Uuden teknologian käyttöönotto, esimerkiksi autojen navigaattorit, muuttaa perinteistä suunnistamista tieverkolla. Enää ei liikuta pelkästään tiekartan, tieviitoituksen tai opasteiden perusteella, vaan usein ”sokeasti” luotetaan navigaattorin ohjeisiin. Navigaattori ohjaa valinnan mukaan joko nopeimmalle tai lyhimmälle reitille. Tiekartta, viitoitus ja palvelukohteiden opasteet sekä mainonta mm. opastuspaikoilla ja internetissä ohjaavat matkailullisesti tärkeille reiteille.

Tieviitoituksen ja opastuksen on tarkoitus antaa tienkäyttäjälle tietoja, jotka asianmukaisen kartan avulla auttavat liikkujaa valitsemaan oikean reitin ja suunnistamaan haluamaansa kohteeseen. Vuoden 2007 alussa palvelukohteiden opastusmerkkejä ja viitoitusohjeita uusittiin, ja muutoksen myötä on alettu laatia uusia ja päivittää alueellisia palvelukohteiden opastussuunnitelmia. Suunnittelulla pyritään yhtenäistämään opastusta ja varautumaan muuttuviin olosuhteisiin. Maakunnalliset suunnitelmat ja strategiat antavat suunnan tuleville muutoksille.

Tämän maakunnallisen palvelukohteiden opastussuunnitelman suunnittelualueena on Kainuun maakunta.

2 NYKYTILANNE

2.1 Tieliikenteen opastus

Opastuksen rakenne kuvataan kolmiportaisena järjestelmänä, jonka kullakin tasolla on oma roolinsa.

Ensimmäinen taso

Matkailija löytää tieviitoituksen ja tiekartan avulla kartalla esitettyyn kohteeseen, joka yleensä on paikkakunta tai kylä. Kohteet ovat erisnimiä, joten kielellisiä ongelmia ei pitäisi syntyä. Tiehallinto vastaa tieviitoituksesta.

Toinen taso

Matkailija saa karttakohteeseen saavuttuaan tarkempaa tietoa alueen palveluista tai tavoittelemansa kohteen sijainnista. Tieto löytyy yleensä opastuspaikasta, joka on joko opastuspiste (opastuskartta) tai opastustoimisto. Opastuspaikasta on tarkoitus saada niin tarkkaa informaatiota, että matkailija osaa tavoittelemansa kohteen kohdeopastuksen alkuun. Opastuspaikat ovat yleensä kunnan ylläpitämiä.

Kolmas taso

Matkailija osaa kohteeseensa kohdeopastuksen, osoitejärjestelmän, osoiteviittojen ja tieviittojen avulla. Vuonna 2007 on otettu käyttöön uusia palvelukohteiden tunnuksia. Palvelukohteiden opasteet ovat kohteen toimijan vastuulla.

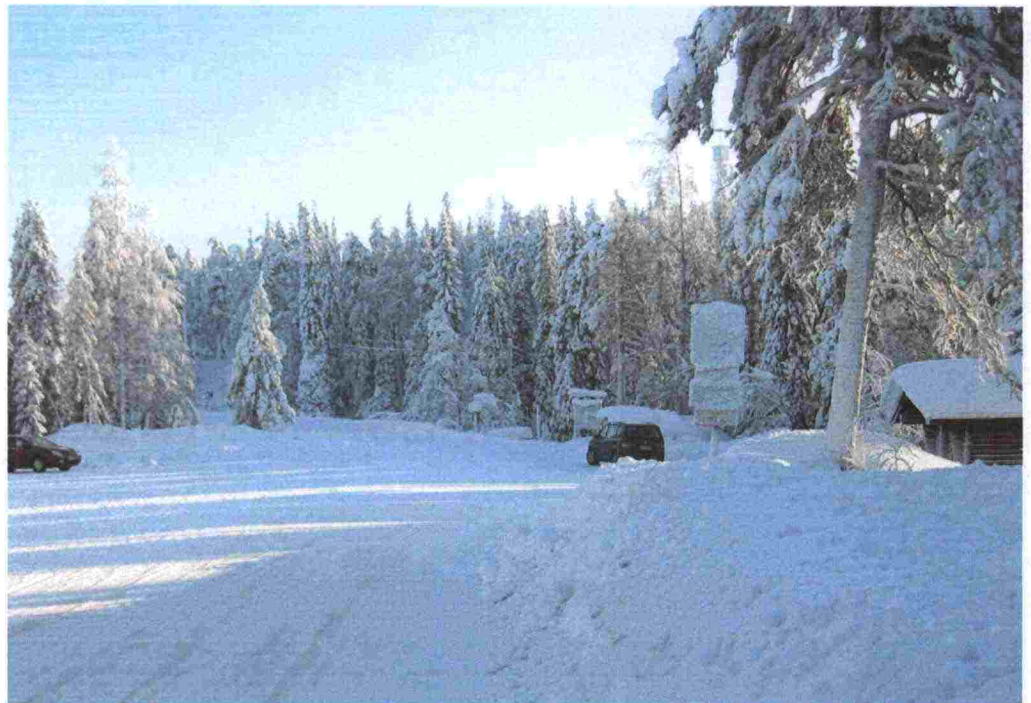
Kuva 1. Opastuksen kolmiportaisuus.

Nykytilanne Kainuussa

Ensimmäisellä tasolla ilmenee harvoin ongelmia. Keskustelua herättävät lähinnä kuntien opastusten laajuus, ts. miten etäältä kunta viitoitetaan ja mitkä kunnat ovat ns. kaukoviitoituskohteita. Toinen ajoittainen ongelma on ollut opastuksen jatkuvuus. Kerran aloitettu opastus kohteeseen saattaa katketa, mikä yleensä johtuu viitoituksen keskeneräisestä uusimisesta. Useammin esiintyvä epäjatkuvuus liittyy tienumeroinnin muutoksiin, joiden ajantasaistaminen viittoihin saattaa kestää pitkään.

Toisen tason vakava ongelma on opastuspisteiden (karttojen) epätasainen laatu. Matkailija voi kohdata maakunnan alueella hyvinkin eritasoisia opastuspisteitä. Ongelmia on kartan ajantasaisuudessa, rakenteellisessa kunnossa ja sijainnissa eikä opastuskarttoja välttämättä löydy kaikista kunnista lainkaan. Toisaalta joissakin kunnissa opastuspisteitä on runsaasti, eikä niiden ylläpitoon riitä voimavaroja. Opastuspisteiden hallinnon ja kunnossapidon vastuurajat ovat usein epäselviä.

Palvelukohteen opastuksen vaikeutena voidaan pitää opastuskohteen laadun määrittämistä ts. täyttääkö kohde opastuksen vaatimat kriteerit. Itse opasteet voivat lisäksi olla huonotasoisia. Usein kohteen toimija lisää luvattomia mainoksia tienvarsiin. Osa mainoksista on taas liikennemerkkimäisiä, kun virallisen opasteen riittävyys ei uskota.

Kuva 2.

Talvi luo haasteensa talvikunnossapidolle Vuokatissa.

Viitoituksen osalta on tähän päivään asti edetty ikään kuin kohde kerrallaan esim. opastuslupien myöntämisessä, jolloin alueen kokonaisuus on jäänyt miettimättä. Tästä on koitunut ongelmia mm. tienvarren rajallisen tilan vuoksi, jolloin kaikille halukkaille ei ole enää ollut tilaa myöntää lupaa opasteiden pystytykseen. Tämä ei ole ollut tasapuolista ja yhdenmukaista toimintaa.

Eräs ongelma on myös palvelutoiminnan lakkaamisen jälkeen, jolloin esim. konkurssipesällä on harvoin intressejä poistaa tarpeettomat opastusmerkit teiden varsilta. Tarpeettomien merkkien poistaminen jää tällöin Tiehallinnon (maanteiden varsien osalta) tai kunnan (katujen osalta) vastuulle, mikä tarkoittaa monesti sitä, että aikaero toiminnan lakkaamisen ja merkkien poistamisen välillä on suuri.

Yksi kasvavista ongelmista liittyy navigaattoreiden käyttöön ja sen antamiin ajo-ohjeisiin. Nykyisin käyttäjä voi valita joko nopeimman tai lyhimmän ajoreitin. Lyhimmän reitin käyttö on johtanut usein siihen, että autoilijoita ohjataan sellaisille väylille, joita ei ole tarkoitettu pitkämatkaiseen tai läpiajoliikenteeseen. Tämä heikentää alueiden liikenneturvallisuutta ja antaa epävarman vaikutelman reittiopastuksesta, varsinkaan kun tienpäällä oleva viitoitus ei välttämättä tue oman määränpään saavuttamista.

2.2 Palvelukohteiden alueelliset opastussuunnitelmat

Palvelukohteiden alueellinen opastussuunnitelma käsittää laajan, mutta yhtenäisen alueen kokonaisvaltaisen tarkastelun. Siinä pyritään huomioimaan tienkäyttäjien ja palvelutarjoajien paikalliset tarpeet tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Suunnitelman avulla helpotetaan lupaviranomaisten työtä ja yhtenäistetään lupakäytäntöjä koko Suomessa. Se lisää opastuksen uskottavuutta.

Alueelliset opastussuunnitelmat jaetaan kolmeen tyyppiin suunnittelualueen koon perusteella. Maakunnallinen suunnitelma kattaa koko maakunnan ja siinä luodaan kuva maakunnan palveluista. Maakunnallisella suunnitelmalla varmistetaan suppeampien alueiden suunnitelmien yhdenmukaisuus ja tarkennetaan valtakunnallisia ohjeita paikallisiin olosuhteisiin. Seudullinen suunnitelma käsittää useita kuntia tai pitkän tiejakson. Siinä kartoitetaan kaikki alueen potentiaaliset opastettavat kohteet ja täsmennetään yleisiä viitoitusperiaatteita. Seudullisessa suunnitelmassa esitetään konkreettiset opastusmerkkisuunnitelmat pois lukien erikseen tarkasteltavat paikalliset keskittymät, joihin laaditaan omat tarkemmat opastussuunnitelmat. Palvelukohdekeskittymien opastussuunnitelmat laaditaan silloin, kun palveluja on keskittynyt paljon pienelle alueelle, esimerkiksi matkailualueelle. Suunnitelman sisältö on samantyyppinen kuin seudullisessa suunnitelmassa, mutta opastaminen vaatii erityisratkaisuja. Seudullisessa suunnitelmassa luovutaan usein kohdekohtaisesta opastuksesta ja kehitetään opastuspaikkoja tai tieviitoitusta.

Vuonna 2007 otettiin käyttöön uusia palvelukohteiden opastusmerkkejä ja muutettiin joidenkin vanhojen merkkien värejä. Samalla tarkennettiin viitoitusohjeita palvelemaan paremmin muuttuneita olosuhteita. Moni vanha opastusmerkki muuttuu viimeistään siirtymäkauden puitteissa eli vuoden 2013 loppuun mennessä. Tällöin päättyy myös nykyisten opastuslupien voimassaolo.

Muutoksiin varaudutaan laatimalla alueelliset opastussuunnitelmat. Maakunnalliset suunnitelmat laaditaan kaikkien tiepiirien alueille. Tarkemmat suunnitelmat laaditaan tarpeen mukaan. Niiden avulla lupakäsittelijöiden on nopea ja helppo tehdä lupapäätökset varsinkin, kun lupa-asiat on keskitetty valtakunnallisesti Tiehallinnon lupapalveluille Tampereelle.

Kainuuseen ei ole aikaisemmin laadittu palvelukohteiden maakunnallista opastussuunnitelmaa. Suppeamman alueen suunnitelmia on laadittu Paljakan ja Ukkohallan alueille sekä valtatielle 5 välille Kajaani-Suomussalmi. Vuonna 2005 on valmistunut Kainuun viitoitussuunnitelma, johon ei sisällynyt palvelukohteiden opastusta.

2.3 Suunnitelmassa esitettävät palvelukohteet

2.3.1 Opastuspaikat

Opastustoimistot

Opastustoimistot ovat ympäri tai osan vuotta auki olevia paikallisia infopisteitä, joissa on henkilökuntaa auttamassa asiakkaita. Toimistot ovat pääosin orientoituneet lähialueen palveluihin. Ne merkitään kansainvälisin vihreä-valkoisin i-kilvin, jos ne ovat saaneet luvan Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistys – SUOMA ry:ltä. Liitteellä 1 on i-kilpikriteeristö.

Kainuussa kansainvälisiä vihreä-valkoisin i-kilvin merkittyjä opastustoimistoja on neljä. Myös muita opastustoimistoja on olemassa, mutta niillä ei ole SUOMA ry:n myöntämää vihreävalkoista i-kilpeä.

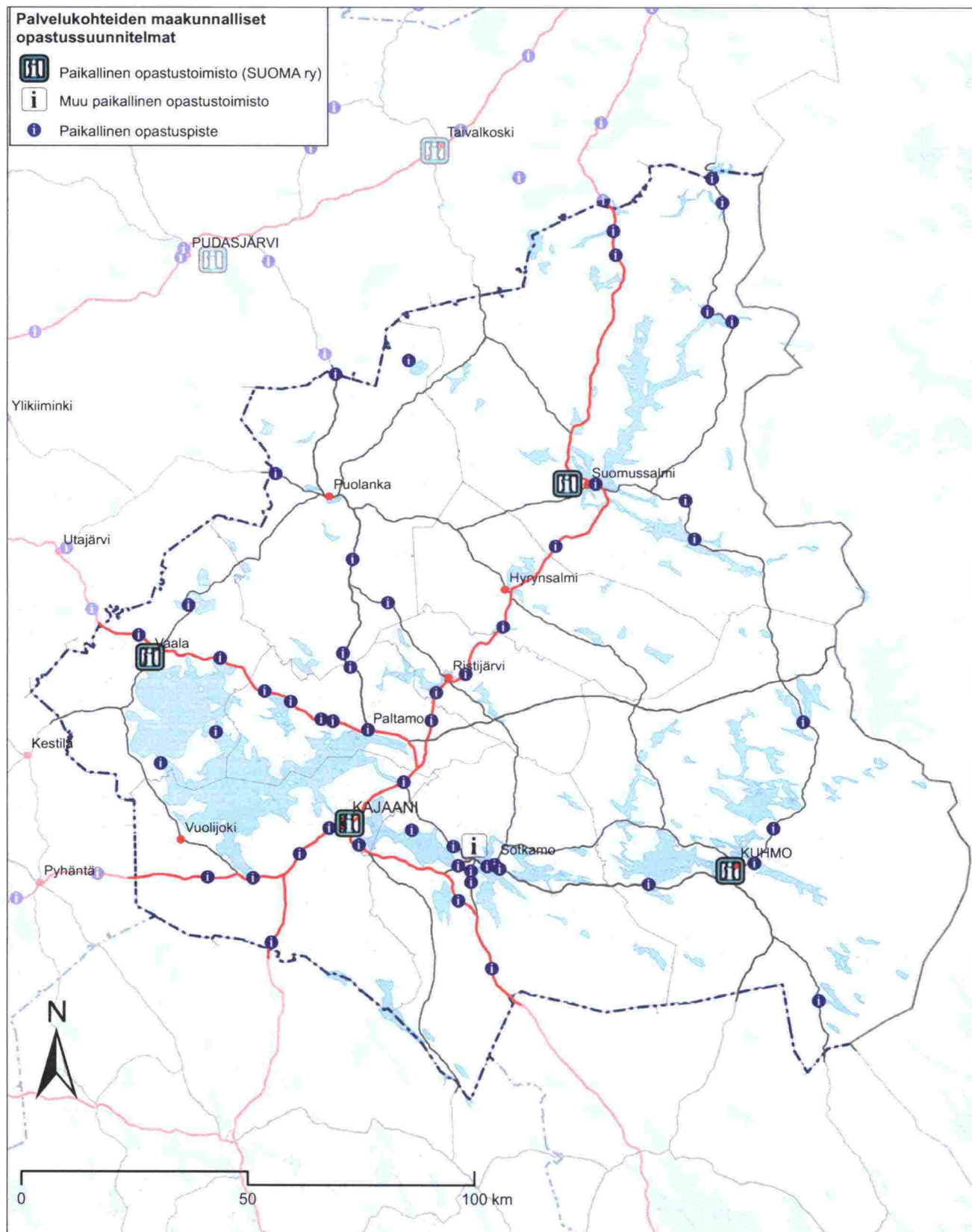
Opastuspisteet

Tähän suunnitelmaan kootut opastuspisteet ovat maanteiden varsilla olevia opastuskarttoja, jotka on sijoitettu yleensä maantien levähdys- tai pysäköintialueelle. Ne ovat paikallisia infokarttoja, eikä pisteessä ole henkilökuntaa. Taajamista ja yksittäisistä matkailukohteista löytyy omia opastuskarttoja, mutta niiden kerääminen tähän suunnitelmaan ei ole tarkoituksenmukaista. Ne voidaan inventoida seudullisiin tai paikallisiin opastussuunnitelmiin.

Maanteilla on nykyisin "opastus, information" –opastetaulut ennen opastuspistettä. Kainuun alueelta löytyy useita opastuspisteitä. Niitä on yleensä kuntarajoilla, taajamien sisääntuloväylillä ja palvelukeskittymien läheisyydessä. Kun määrään lisätään vielä maanteiden "ulkopuolella" olevat opaskartat, karttojen kokonaismäärä on suuri. Vanhat "Opastus, information" kyltit vaihdetaan merkkiin 711, opastuspiste. Merkki 712, opastustoimisto on muuttunut siten, että i:n päälle on tullut hattu. Tämän muutosprosessin aikana on varsin hyvä ajankohta tarkistaa opastuspisteiden tarpeellisuus. Tieliikenneasetuksessa on määrätty, että merkkejä 711 ja 712 koskevat muutokset on tehtävä vuoden 2009 loppuun mennessä.

Tiehallinnon Tieinfo –pisteet poistuvat käytöstä lähivuosina, joten niitä ei ole kartoitettu. Vastaavia infopisteitä voi tulevaisuudessa hallinnoida ja ylläpitää jokin yksityinen taho, jolloin sen sisältöä voisi räätälöidä palvelemaan mm. matkailun tarpeita.

Kuva 3. Kainuun opastuspaikat.

2.3.2 Nähtävyydet

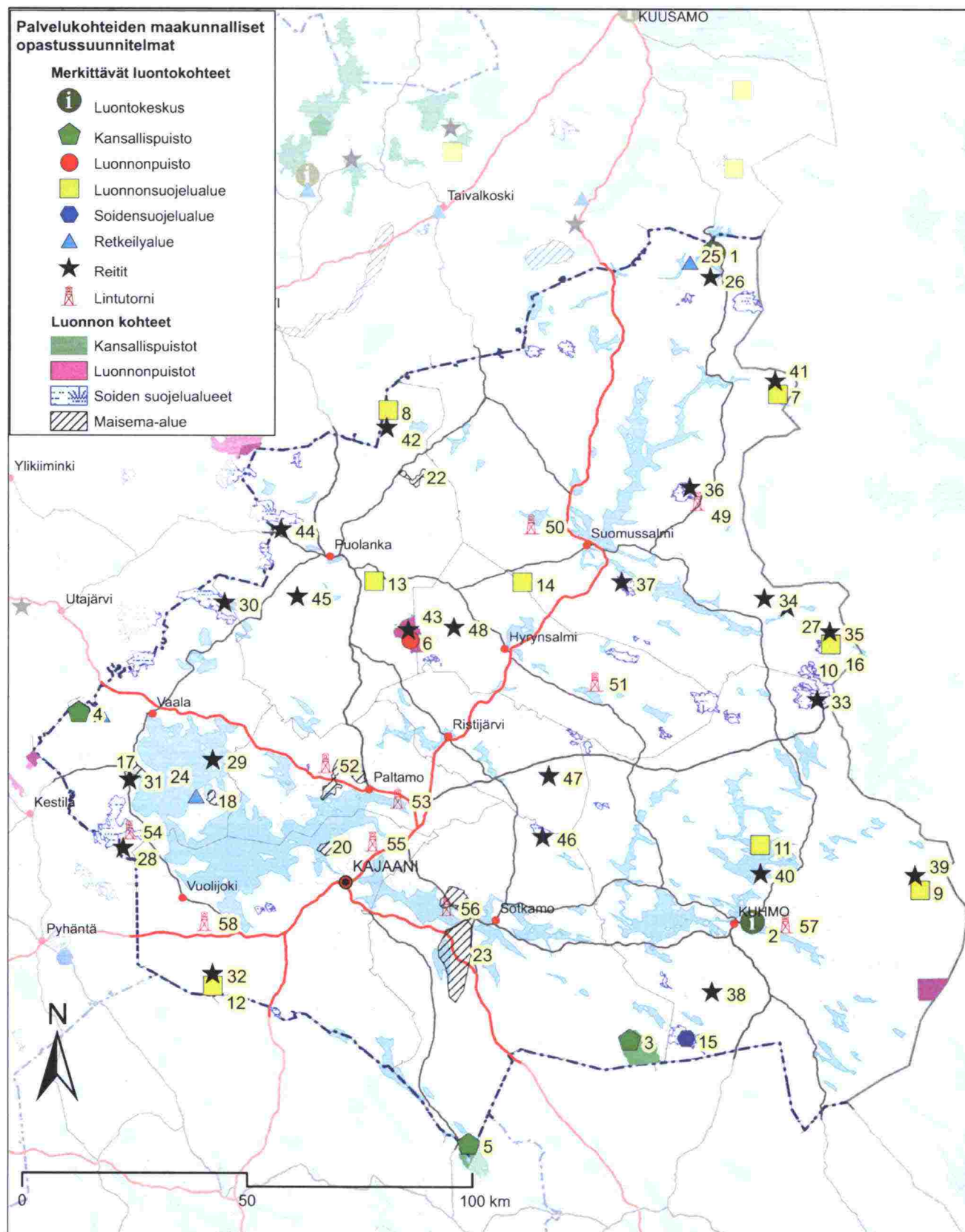
Luontokohteet

Suunnitelmaan on kerätty seuraavat luontokohteet:

- luontokeskukset
- kansallispuistot
- luonnonpuistot
- luonnonsuojelualueet
- luonnonnähtävyydet
- retkeilyalueet
- ulkoilureitit
- lintutornit
- valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet

Lähteenä ovat olleet Metsähallituksen ja Kainuun ympäristökeskuksen lausunnot sekä Tiehallinnon paikkatietoaineisto. Kohteet on käyty läpi hankkeen ohjausryhmässä. Seuraavassa taulukossa on nimetty matkailun kannalta merkittävät alueet ja kohteet.

1	Hossa	Luontokeskus	30	Sarvisuo-Jerusaleminsuo	Reitit
2	Petola	Luontokeskus	31	Painuan lahti	Reitit
3	Hiidenportti	Kansallispuisto	32	Talaskangas	Reitit
4	Rokua	Kansallispuisto	33	Juortanansalon alue	Reitit
5	Tiilikjärvi	Kansallispuisto	34	Murhisalo	Reitit
6	Paljakka	Luonnonpuisto	35	Malahvia	Reitit
7	Martinselkonen	Luonnonsuojelualue	36	Sydänmaanaro	Reitit
8	Siikavaara	Luonnonsuojelualue	37	Säynäjäsuu-Matalasuo	Reitit
9	Elimyssalo	Luonnonsuojelualue	38	Jämäsvaara	Reitit
10	Murhisalo	Luonnonsuojelualue	39	Elimyssalo	Reitit
11	Lentua	Luonnonsuojelualue	40	Lentuan vesireitit	Reitit
12	Talaskangas	Luonnonsuojelualue	41	Martinselkonen	Reitit
13	Hepoköngäs	Luonnonsuojelualue	42	Siikavaara	Reitit
14	Saarijärven aarnialue	Luonnonsuojelualue	43	Paljakka	Reitit
15	Teerisuo-Lososuo	Soidensuojelualue	44	Iso Tilansuo-Housusuo	Reitit
16	Vienalaiskylät	Maisema-alue	45	Saarijärven vanhat metsät	Reitit
17	Säräisniemi	Maisema-alue	46	Solansuo	Reitit
18	Manamansalo	Maisema-alue	47	Kinnussuo-Mustinsuo	Reitit
19	Melalahti-Vaarankylä	Maisema-alue	48	Vorlokki	Reitit
20	Paltaniemi	Maisema-alue	49	Hirvasjärvi	Lintutorni
21	Naapurivaara	Maisema-alue	50	Pesiö	Lintutorni
22	Joukokylä-Kempasvaara	Maisema-alue	51	Kuivajärvi	Lintutorni
23	Vuokatti	Maisema-alue	52	Matalajärvi	Lintutorni
24	Oulujärven retkeilyalue	Retkeilyalue	53	Mieslahti	Lintutorni
25	Hossa	Retkeilyalue	54	Kuvaja	Lintutorni
26	Hossan vesireitit	Reitit	55	Kuluntajärvi	Lintutorni
27	Vienan reitti	Reitit	56	Mujethoulu	Lintutorni
28	Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet	Reitit	57	Kämärä	Lintutorni
29	Oulunjärven saaret ja ranta-alueet	Reitit	58	Otanmäki	Lintutorni

Kuva 4.

Kainuun luontokohteet.

Museot ja historialliset nähtävyydet

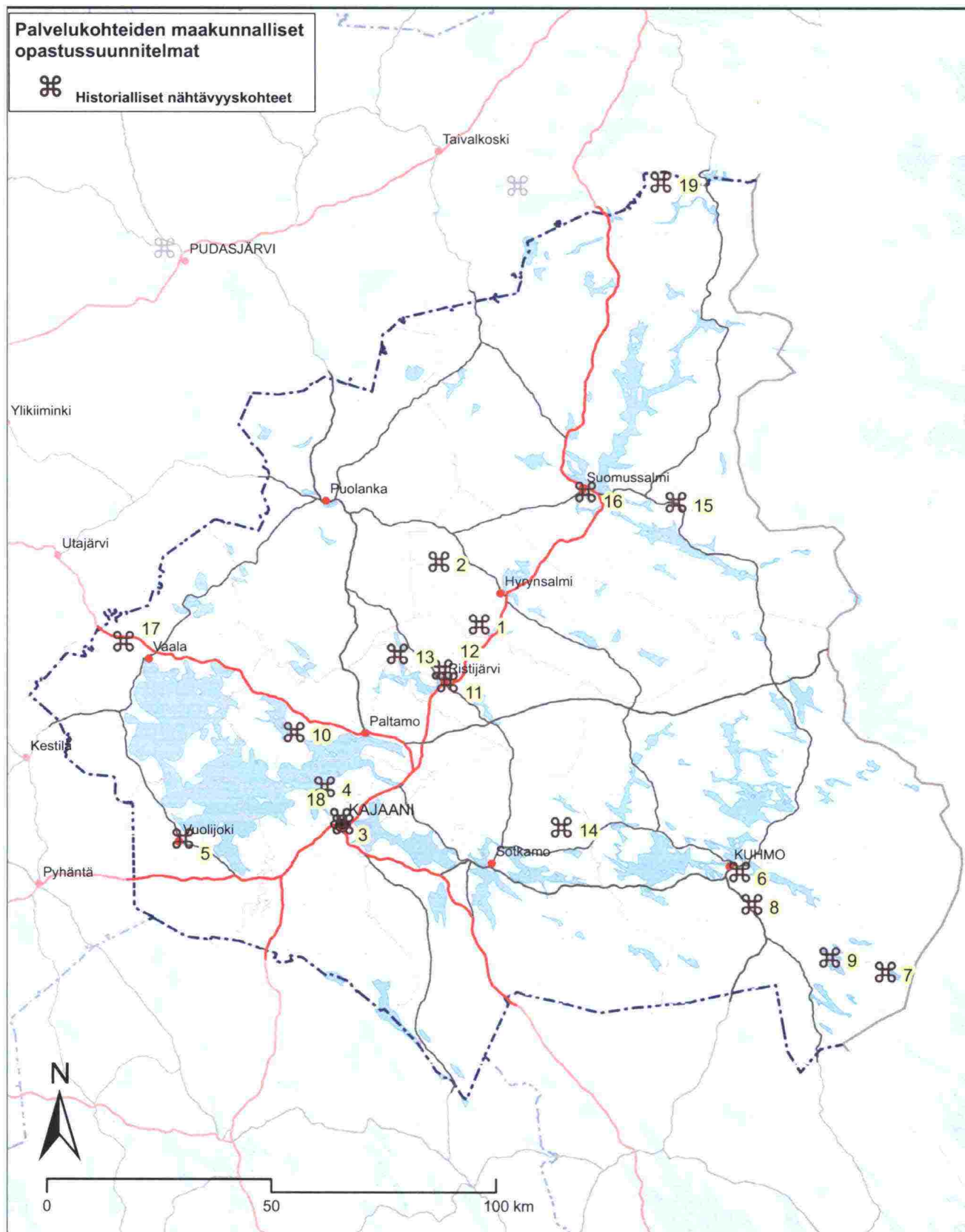
Luettelo on koottu museot ja muut historialliset kohteet Museoviraston lausunnon perusteella. Kohteisiin on lisätty ohjausryhmän pohdintojen perusteella kaksi kohdetta: Kainuun Museo ja Suomussalmen värikallio.

- 1 Kaunislehdon talomuseo
- 2 Komukönkään mylly
- 3 Linnanrauniot
- 4 Paltaniemen kuvakirkko
- 5 Talonpoikaismuseo Riihipiha
- 6 Talvisotamuseo
- 7 Talvisodan taistelupaikka, Kilpelänkangas
- 8 Talvisodan taistelupaikka, Jyrkäkoski
- 9 Talvisodan taistelupaikka, Saunakangas
- 10 Hakasuon mylly
- 11 Suojeluskunta- ja Lottanäyttely, Katvela
- 12 Möykkysenjoen museosilta
- 13 Karppalan mylly
- 14 Tervajärven talomuseo
- 15 Raatteenportti, Talvisota-näyttely, Raatteentie
- 16 Jalonneemi-talon esihistorian näyttely
- 17 Lamminahon talo
- 18 Kainuun Museo
- 19 Suomussalmen värikallio

Lisäksi Kainuussa on virallisia museoteitä ja –siltoja:

- Paltaniementie (v. 1820, Kajaanissa Paltaniemellä)
- Raatteentie (v. 1919, Suomussalmella)
- Möykkysenjoen silta (kiviholvisilta v. 1926, Ristijärvellä)
- Tervasalmen silta (teräsbetoninen holvisilta v. 1935, Kuhmossa)

Kulttuurihistoriallisesti merkittävänä tienä on määritelty lisäksi Keisarintie (1600-luvun loppu), joka kulkee välillä Utajärvi-Säräisniemi. Museoteistä ja -silloista on esitetty kartta liitteellä 2.

Kuva 5.

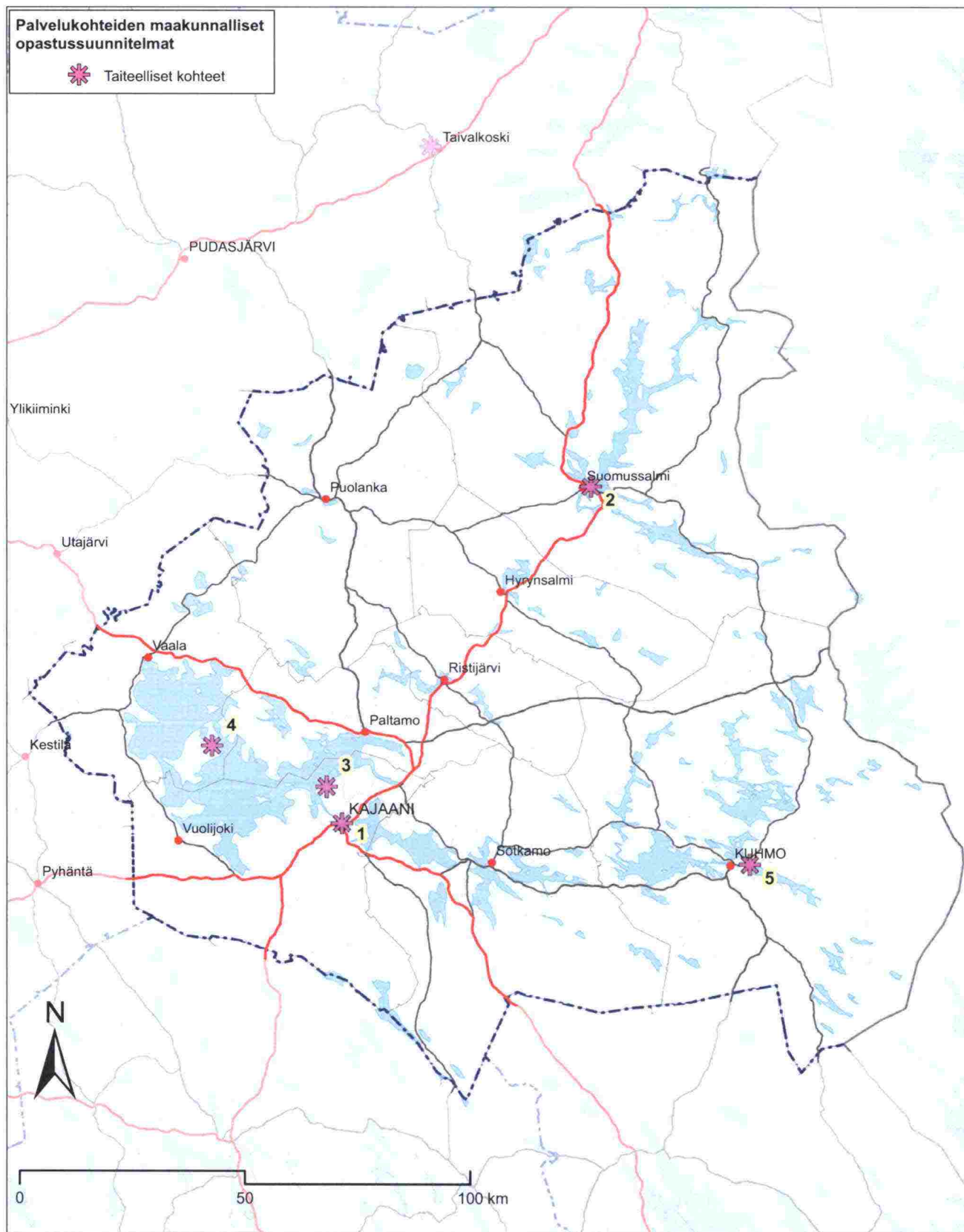
Kainuun historialliset nähtävyydet.

Taiteelliset nähtävyydet

Kuntien internet-sivustojen perusteella on kartoitettu taiteellisesti merkittäviä tai arvokkaita kohteita ja kohdekokonaisuuksia, joita ovat:

- 1 Kajaanin taidemuseo
- 2 Jalonniemi-talo
- 3 Paltaniemen kuvakirkko
- 4 Kassu Halosen taidetalo
- 5 Kalevalakylä

Oulun läänin taidetoimikunta ei lausunnossaan ottanut kantaa kohteisiin, joten esimerkiksi taiteellisesti tai arkkitehtonisesti merkittäviä rakennuksia ei ole tähän kattavasti listattu.

Kuva 6. Kainuun taidekohteet.

2.3.3 Majoitus

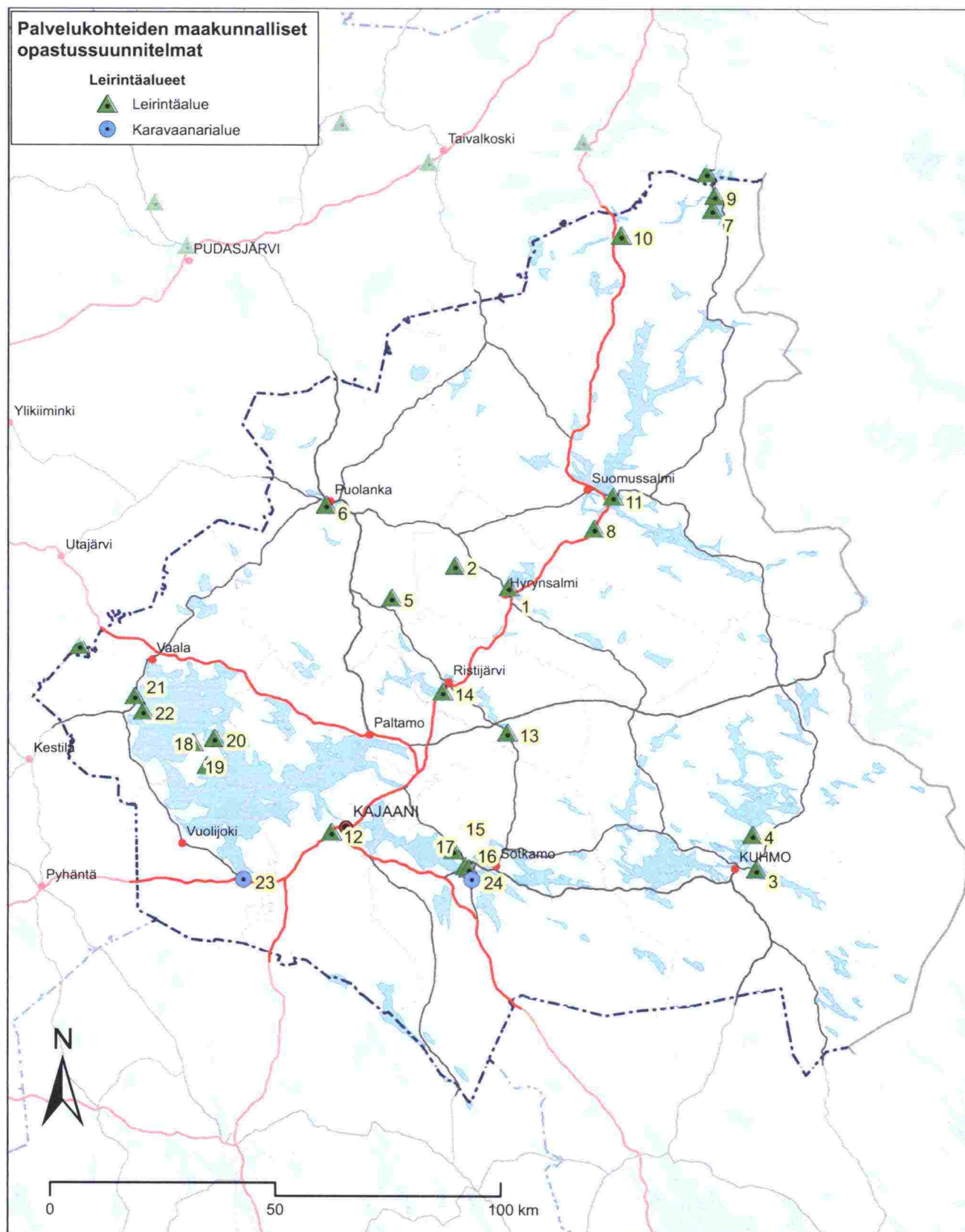
Leirintäalueet

Leirintäalueet on paikannettu kartalle Suomen Leirintäalueyhdistyksen ja SF-Caravan ry:n lausuntojen perusteella. Leirintäalueet ovat laatutasoltaan hyvin erilaisia ja osa on auki vain osan aikaa vuodesta. Osassa leirintäalueista on tähdistöluokitus, mikä on jatkossa edellytys kohteen viitoituskelpoisuudelle Tiehallinnon ohjeistuksen mukaan.

SF-Caravan ry:n leirintäalueet ovat joko suoraan paikallisten karavaanariyhdistysten hoitamia tai yhdistyksillä on alueita hoitavien yrittäjien kanssa käytösopimus. Alueet ovat avoinna ympäri vuoden. Palveluiltaan alueet on suunniteltu pääosin matkailuajoneuvojen (matkailuautojen ja matkailuvaunujen) käyttöä varten. Alueet ovat avoinna kaikille leirintämatkailijoille, myös niille, jotka eivät ole SF-Caravan ry:n jäsenyhdistysten henkilöjäseniä.

1 Camping Vonkka	13 Lahtasen leirintä
2 Ukkohalla, matkailuvaunualue	14 Ristijärven Pirtti
3 Kalevala Spirit Camping	15 Naapurivaaran lomakylä * * *
4 Lentuankosken leirintäalue	16 Vuokatinranta
5 Paljakka, matkailuvaunualue	17 Vuokatinrinteet, vaunualue
6 Puolankajärven leirintäalue	18 Lomakylä Kultahiekat
7 Erä-Hossa	19 Manamansalon leirintäalue * * * * *
8 Kangasjoen leirintä	20 Manamansalon Martinlahti
9 Karhunkainalo * * *	21 Oulunjärven Lomakylä *
10 Piispansaunat	22 Oulunjärven Vapaa-aikakeskus
11 Kiantajärven leirintä	23 Kohtauspaikka, SFC
12 Camping Kainuun Portti	24 Kattivankkuri, SFC

Leirintäalueelle kuljettaessa esim. matkailuautolla tai matkailuvaunuyhdistelmällä on tärkeää, että jarrutukset ja kääntymiset voidaan ennakoida mahdollisimman hyvin. Leirintäalueet ovat yleensä sivuteiden varsilla, joten reitti pääteiltä tulee voida opastaa mahdollisimman selkeästi. Asianmukaisella opastuksella vaikutetaan myös leirintäalueiden käyttöön. Siten ehkäistään parhaiten myös ns. villiä leirintää, joka erityisesti Pohjois-Suomessa on koettu joiltakin osin ongelmalliseksi.

Kuva 7. Kainuun leirintäalueet.

2.3.4 Käyntikohteet

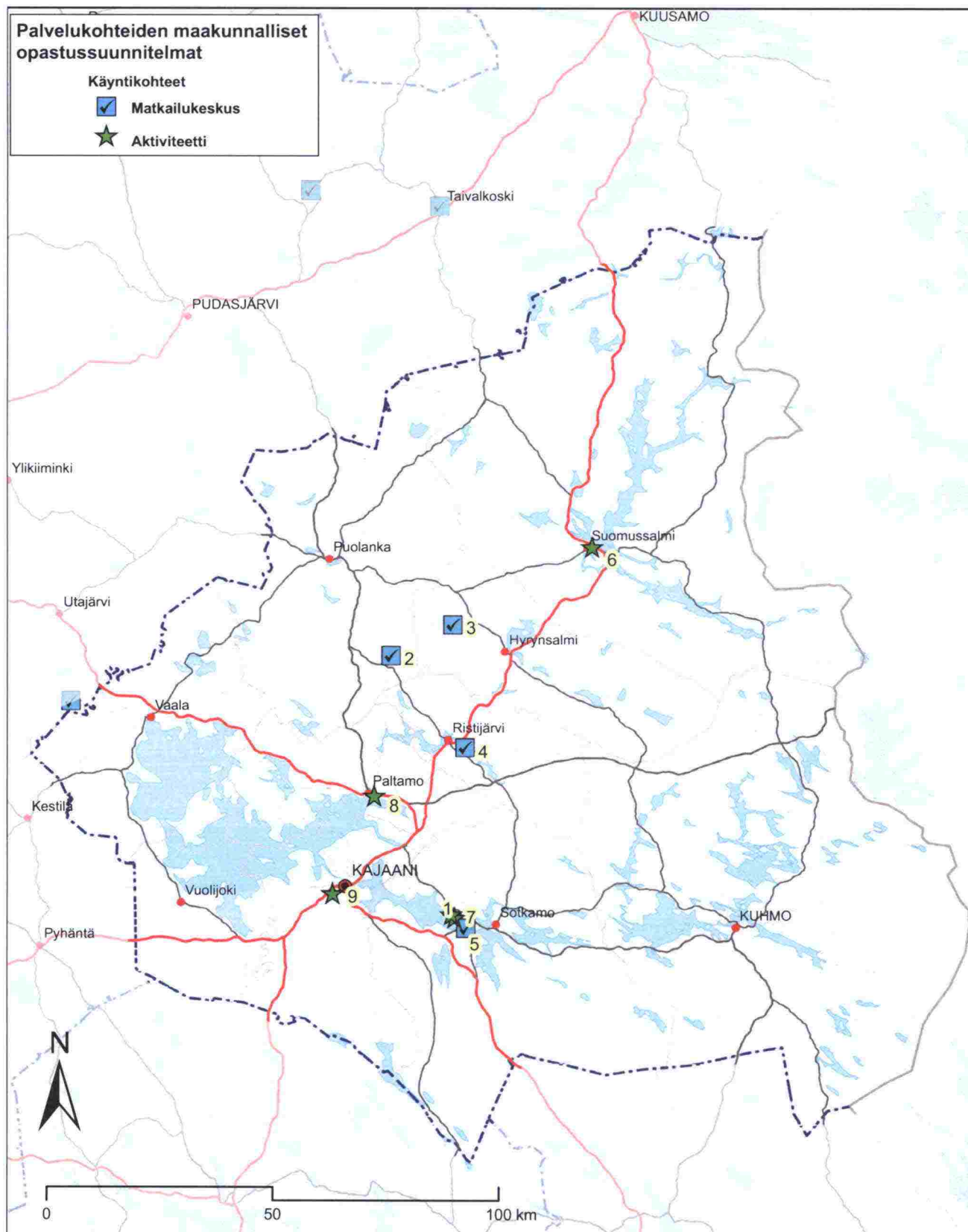
Kainuusta löytyy useita matkailun kannalta merkittäviä ja tunnettuja käyntikohteita. Kohteet on kartoitettu Kainuun maakuntakaavan, Kainuun luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittäminen -raportin ja MEK:n kävijämäärätilastojen 2006 perusteella. Lisäksi kohteita on käyty tiiviisti läpi niin ohjausryhmässä kuin sidosryhmien esittelytilaisuudessakin.

Matkailukeskukset:

- 1 Vuokatti
- 2 Paljakka
- 3 Ukkohalla
- 4 Saukkovaara

Aktiviteetit:

- 5 Katinkulta kylpylä
- 6 Kiannon kuohut kylpylä
- 7 Katinkulta golf
- 8 Paltamo golf
- 9 Kajaani golf

Kuva 8. Kainuun käyntikohteet.

2.3.5 Matkailutiet

Matkailutieideologia pitää sisällään ajatuksen, että tie muodostaa rinnakkais- teineen matkailuvyöhykkeen, joka lisää alueen matkailupalvelujen yhteenkuu- luvuuden tunnetta ja mahdollisesti yhteismarkkinointia.

Kainuun lävitse on merkitty yksi virallinen matkailutie: Runon ja rajan tie (Via Karelia), joka kulkee valtakunnan rajan tuntumassa tullen Pohjois-Karjalasta kantatietä 75 pitkin Kuhmoon, josta seututietä 912 Suomussalmelle, josta edelleen valtatieä 5 pitkin Kuusamon kautta Sallaan. Vireillä on lisäksi yksi hanke; Tervan tie, joka on Oulusta Kajaanin kautta Sotkamoon ja edelleen Kuhmon kautta Vartiukseen ulottuva matkailuvyöhyke, jolle haetaan virallista matkailutiestatusta.

Kuva 9.

Matkailutiet.

3 TAVOITTEET

Kainuun palvelukohteiden opastussuunnitelman tavoitteena on olla maakunnan opastuksen strateginen työkalu, joka ensisijaisesti palvelee viranomaisia ja asiantuntijoita opastuspäätöksissä ja opastuksen kehittämisessä. Sen avulla pyritään kokonaisvaltaiseen ja tasapuoliseen opastusnäkemykseen, joka kuitenkin mahdollistaa paikalliset ja joustavat opastusratkaisut. Kainuun näkökulma opastukseen tuodaan esiin.

Palvelukohteiden nykytilakartoituksen perusteella luodaan käsitys maakunnan palvelutarjonnasta ja sen sijoittumisesta. Suunnitelmassa on tarkoitus luoda suuntaviivoja siitä, millaisia ja millä tavoin kohteita tulevaisuudessa opastetaan niin valtakunnallisia ohjeita kuin paikallisia tavoitteita ja tarpeita noudattaen.

Suunnitelmassa määritetään maakunnan opastusstrategia. Tärkeimpiä tehtäviä on opastuksen yhteistyön lisääminen maakuntatasolla, mikä antaa edellytyksiä tasapuoliselle, yhtenäiselle ja ajantasaiselle opastukselle. Maakunnallisen yhteistyön avulla keskustelu niin laajemmalla valtakunnan kuin suppeammalla paikallisella tasolla on hallitumpaa. Tiedonsiirto varmistuu.

Opastussuunnitelma on lähtökohtana tarkempien seudullisten ja paikallisten suunnitelmien laatimiselle. Seudulliset suunnitelmat laaditaan, jotta tielläliikkuja voi olla varma opastuksen oikeellisuudesta ja opasteissa luvatuista palveluiden laadusta. Alueet valitaan siten, että alue on palvelutarjonnaltaan, maantieteellisesti tai tielläliikkujien perusteella mahdollisimman homogeeninen. Paikallisten suunnitelmien kohdealueet ovat tiheimpiä palvelukeskittymiä, joissa usein tarvitaan opastuksen erikoisratkaisuja. Tässä suunnitelmassa määritetään vastuutahot ja alustavat aikataulut tarkempien suunnitelmien laatimiseksi.

Kainuussa tienvarsilla on runsaasti opaskarttoja, joiden taso vaihtelee. Suunnitelma antaa suuntaviivat opaspaikkojen kehittämiselle ja niiden ylläpitämiselle.

Tiehallinnon opastuslupapäätökset on keskitetty Tampereelle. Opastussuunnitelma toimii ohjeena lupapäätösten tekemiselle.

4 OPASTUKSEN KEHITTÄMINEN

4.1 Opastuksen maakunnallinen yhteistyö

Maakunnallisen opastusyhteistyön kehittämiseksi kootaan opastuksen yhteistyöryhmä. Ryhmään kuuluvat maakuntaliiton ja tiepiirin edustajat, läänin taidetoimikunnan, maakuntamuseon, ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen edustajat sekä tärkeiden palvelukeskittymien kunta- ja yritysedustajat tai matkailuyhdistysten edustajia. Lisäksi mukaan voidaan kutsua tienkäyttäjärühmien edustajia, esimerkiksi Rahtareista tai Autoliitosta. Puheenjohtajana ja kokoonkutsujana toimii Kainuun maakunta -kuntayhtymä. Opastusryhmä voi kokoontua kerran vuodessa.

Yhteistyöryhmä

Maakunta-kuntayhtymä, pj.

Kunta- ja matkailuedustajat

- alueen merkittävän matkailukunnan edustaja
- valtakunnallisesti merkittävän palvelualueen yritysedustaja, tarvittaessa useampia (kunnan ja palvelualueen edustajat mielellään eri paikkakunnilta)

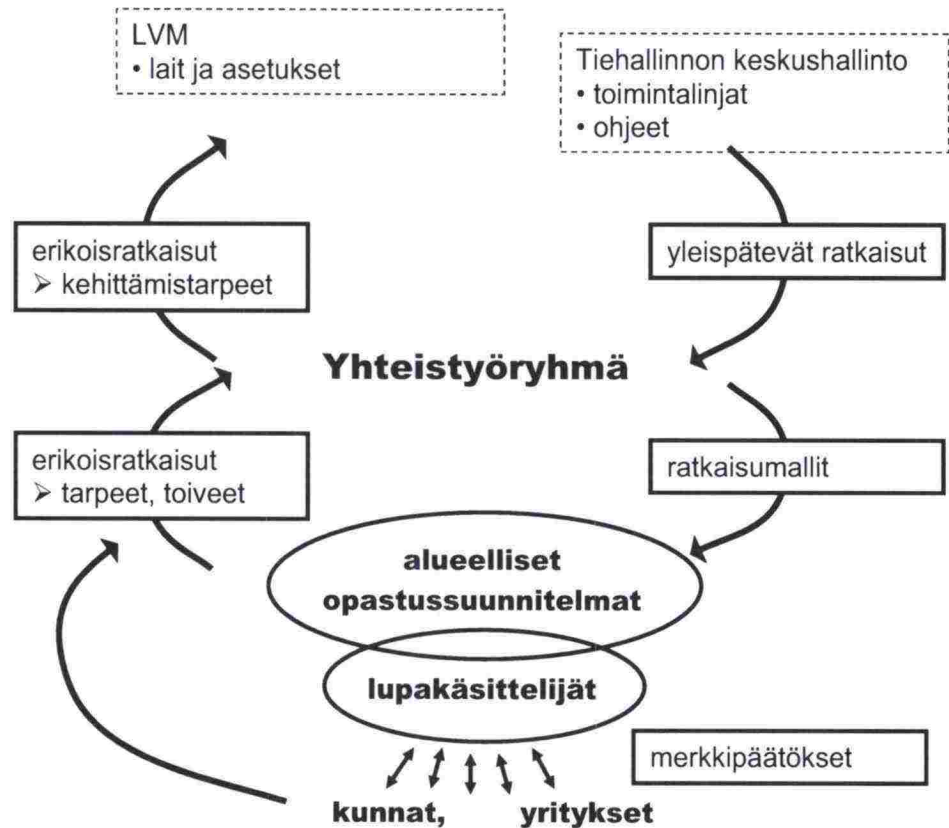
Tiepiiri, sihteeri

Paikalliset lausunnonantajat

- läänin taidetoimikunta
- maakuntamuseo
- ympäristökeskus
- Metsähallitus
- muut

Kuva 10.

Kainuun opastuksen yhteistyöryhmän alustava kokoonapano.

Kuva 11. Opastuksen yhteistyöryhmän toimintaympäristö.

Opastuksen yhteistyöryhmä tehtäviä ovat:

- lisätä yhteistyötä maakunnan alueella opastuksen parissa toimivien kesken
- toimia lausunnonantaja / yhteistyötahona maakuntakaavan laadinnassa läpikäytäviin maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittäviin virkistys-, matkailu-, luonto- ja kulttuurikohteisiin
- toimia yhteisenä keskusteluryhmänä valtakunnallisten ja paikallistasojen välillä
- seurata maakunnallisen opastusstrategian toteutumista
- valmistella opastusstrategian uusimista
- valvoa seudullisten ja paikallisten opastussuunnitelmien laatimisesta ja ajantasalla pitämisestä
- antaa suosituksia erityiskysymyksissä, joita lupakäsittelijä ei pysty ratkaisemaan ohjeiden ja opastussuunnitelmien avulla
- informoida matkailutoimikunnalle opastusstrategian toteutumisesta sekä alueellisten ja paikallisten opastussuunnitelmien suunnittelutilanteesta

4.2 Seudulliset ja paikalliset suunnittelualueet

Seudullisten opastussuunnitelmien aluejako on tehty periaatteella, jossa alueita yhdistää tietty samankaltaisuus matkailun kannalta. Seudulliset suunnitelmat ovat tarpeellisia, sillä niiden avulla voidaan varmistaa eri palveluntarjoajien tasapuolinen kohtelu viitoituslupaprosessissa. Nykyiset voimassa olevat viitoitusluvut raukeavat viimeistään vuonna 2013, jonka jälkeen noudatetaan seudullisen suunnitelman mukaista viitoitusratkaisua. Seudullisessa opastussuunnitelmassa kartoitetaan kaikki potentiaaliset viitoitettavat palvelukohteet, inventoidaan viitoituksen nykytilanne sekä täsmennetään yleisiä viitoitusperiaatteita alueellisiin olosuhteisiin paremmin soveltuvaksi. Seudulliset opastussuunnitelmat palvelevat lupakäsittelijöitä ohjaavana dokumenttina.

Kainuuta käsitellään seudullisesti yhtenä suunnittelualueena, jolle laaditaan opastussuunnitelma samalla tarkkuudella kuin paikalliset suunnitelmat eli kyseessä on molemmissa tapauksissa konkreettinen liikennemerkkisuunnitelma. Seudullisessa suunnitelmassa ei kuitenkaan suunnitella paikallisten suunnittelualueiden sisäpuolelle jääviä yksittäiskohteita. Paikalliset kohteet osoitetaan seudullisessa suunnitelmassa yhdellä nimellä, jota käytetään viitoitettaessa ko. matkailualueetta tai kohdetta kauempaa. Lisäksi esitetään, että keskeisiä matkailua palvelevia vilkkaita päätiejaksoja (valtatie 5, 6 ja 22 sekä kantatie 78 ja 89) käsitellään seudullisissa suunnitelmissa yhtenäisinä suunnittelualueina samoin kuin matkailuteitä. Seudullisen suunnitelman laatimisesta vastaa Tiehallinto yhdessä maakuntaorganisaation kanssa.

Kielellisiin kysymyksiin liikennemerkeissä on annettu tarkat ohjeistukset kielilaissa, joten poikkeukselliseen toimintaan ei ole mahdollisuuksia. Erityisistä syistä opastusmerkissä voidaan käyttää suomen ja ruotsin kielen *lisäksi* muutakin kieltä. Alueen opaskartat ja selitteet voidaan tehdä vapaasti valittavalla kielellä – siihen ei Suomen laissa ole rajoituksia.

Paikallinen opastussuunnitelma tulee tarpeelliseksi, kun palveluja on keskittynyt paljon samalle maantieteellisesti pienelle alueelle. Paikallisessa suunnitelmassa palvelujen suuren määrän vuoksi voi olla tarpeen tehdä kohdekohdainten viitoitusratkaisujen sijaan vaihtoehtoisia ratkaisuja kuten opastuspaikkajärjestelmän kehittämistä (selkeät opaskartat ja liittymiin tiennimikilvet).

Kainuussa on selkeitä matkailualueita, joille on tarpeen suunnitella paikallinen opastussuunnitelma:

- Vuokatti
- Paljakka
- Ukkohalla
- Rokua
- Manamansalo (ja Oulujärvi)

Rokuan alue on poikkeuksellinen sikäli, että sen kaupallinen pääpaino on Pohjois-Pohjanmaalla Utajärven puolella, mutta se muodostaa yhdessä Kainuun puolella olevan kansallispuiston kanssa ehjän retkeilypainotteisen matkailualueen. Oulujärven matkailun kehittymistä seurataan, ja tarvittaessa sille laaditaan oma suunnitelmansa.

Kuva 12. Pohjois-Suomen seudulliset ja paikalliset suunnittelualueet.

Paikallisten suunnitelmien laatimisvastuu on kunnalla. Tiepiiri osallistuu suunnittelukustannuksiin ja on mukana suunnitteluryhmässä asiantuntijana ja lupaviranomaisena.

4.3 Opastuspaikat

Opastuspaikkojen kehittäminen jakautuu jatkossa kolmeen tasoon: paikalliset opastustoimistot, paikalliset opastuspisteet ja maakunnalliset opastuspisteet.

Paikalliset opastustoimistot

Henkilökohtaista palvelua tarjoavat opastustoimistot sijoittuvat vilkkaimpiin matkailukohteisiin ja osa niistä toimii SUOMA ry:n kriteerien mukaisesti. Toimistoissa opastetaan pääasiassa paikallisia kohteita, mutta jatkossa on syytä laajentaa opastusta koko maakuntaa kattavaksi. Kainuussa sijaitsee nykyisin neljä SUOMA ry:n kriteerien mukaista opastustoimistoa (suluissa tähdistölukitus):

- Kalevala Spirit Kuhmo (***)
- Suomussalmen Matkailutoimisto (***)
- Kajaanin matkailuinfo (***)
- Oulujärvi-infopiste/Taikaloora Oy (**)

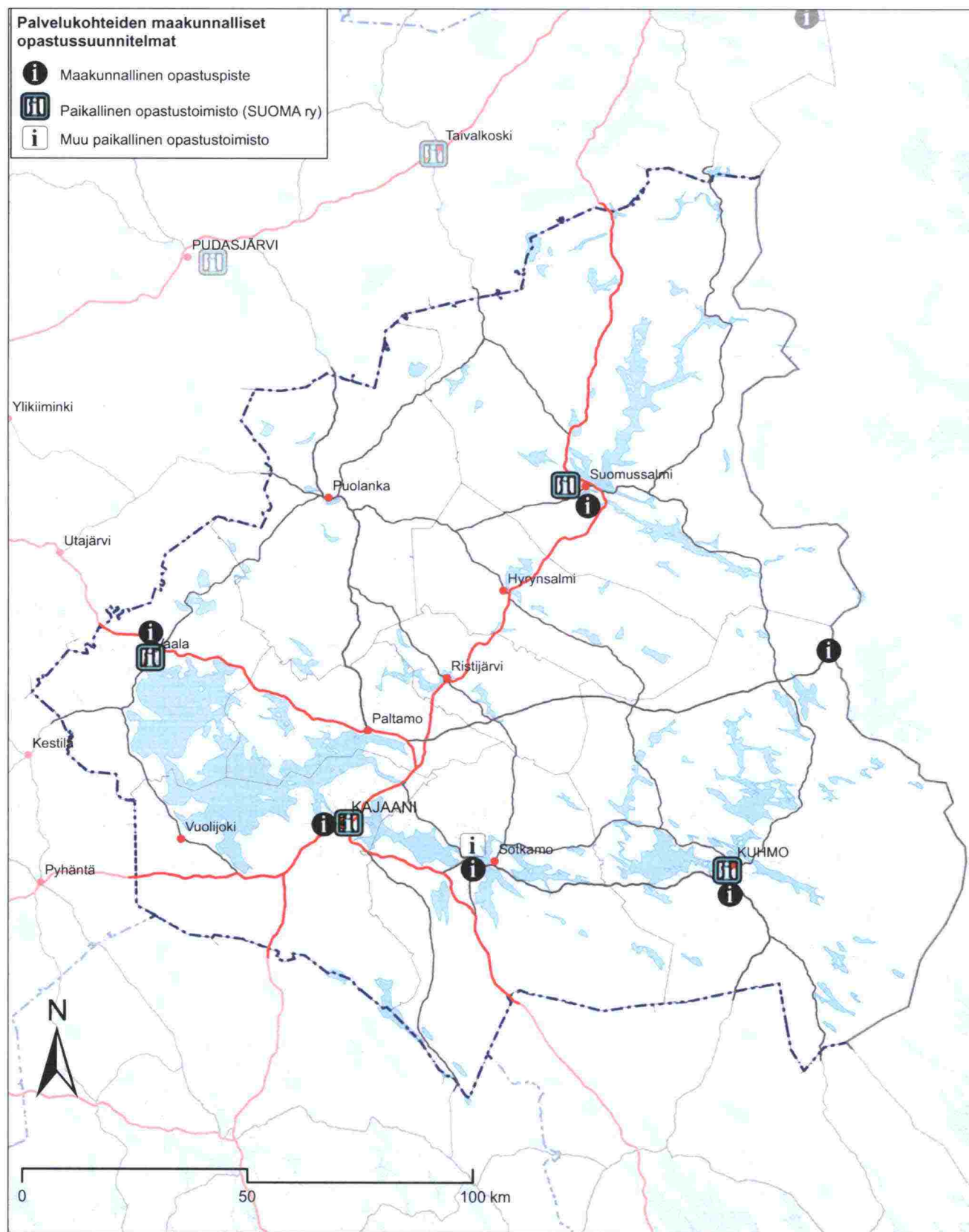
Selkein huomio on se, että vilkkaassa matkailukunnassa Sotkamossa ei ole SUOMA ry:n listaamaa opastustoimistoa. Vuokatissa on matkailuinfo, jolla ei ole SUOMA ry:n myöntämää statusta. Statuksen saaminen lisäisi toimiston näkyvyyttä mm. valtakunnallisissa opastuskartoissa.

Maakunnalliset opastuspisteet

Opastuspisteiden kehittämiseksi esitetään uusien korkeampitasoisten maakunnallisten opastuspisteiden toteuttamista. Niissä henkilökohtaista palvelua opastustoimiston tapaan ei ole, vaan opastus perustuu mukaan otettaviin esitteisiin, karttoihin ja mahdolliseen internet-yhteyteen. Maakunnallisissa opastuspisteissä tietoa on koko maakunnan alueen keskeisimmistä palveluista ja tärkeimmistä matkailukohteista. Valtakunnan rajan läheisyydessä yleispiirteistä tietoa tulee olla koko Suomesta. Kansainvälisen matkailun lisääntymisen takia on tärkeää, että opastuskielinä ovat suomen lisäksi esimerkiksi ruotsi, englanti ja venäjä.

Kainuussa valtakunnallinen opastuspiste voi olla Vartiuksen kansainvälisellä rajanylityspaikalla. Muut pisteet esitetään sijoitettavaksi maakunnan rajoille liikenteellisesti vilkkaisiin ja helposti saavutettaviin paikkoihin. Tällaisia ovat liikenneasemat, jotka ovat auki vuorokauden ympäri. Niissä opastuspaikka on valvottavissa ja yleensä rakennettavissa sisätiloihin, mikä edesauttaa opastuspaikan siisteyttä, viihtyvyyttä, turvallisuutta ja lisää näin ollen sen käyttöä.

Maakunnalliset opastuspisteet pyritään merkitsemään valtakunnallisiin, jopa Pohjoismaisiin ja Venäjän luoteisosat kattaviin tiekarttoihin. Tievarsilla opastuspisteet opastetaan liikennemerkein.

Kuva 13.

Kainuun opastustoimistot ja alustavat maakunnallisten opastuspisteiden sijainnit.

Tiehallinto tai kunnat eivät lähde kilpailemaan maakunnallisilla opastuspisteillä yrittäjien kanssa, vaan ne rakennetaan yhteistyössä synergiaetujen saavuttamiseksi. Liikenneasemat tai vastaavat palvelualuekokonaisuudet vetävät tielläliikkuja puoleensa, joten on järkevää sijoittaa pisteet valmiiden ja vilkkaiden liikennevirtojen ääreen. Toisaalta opastuspaikka tuo jonkin verran lisääsiakkaita.

Maakunnallisten opastuspisteiden ylläpidosta vastaavat alueen yrittäjät mieluiten matkailu- tai yrittäjäyhdistysten kautta, jotta aineisto ja jaettava tieto ovat mahdollisimman tasapuolista ja kattavaa. Kunta voi olla mukana pisteen tietoisuuden lisäämisessä, esimerkiksi matkailumainonnassaan, kaavoituksessa ja sen perustamisen aikana neuvotteluosapuolena. Tiehallinnon rooli on olla opastuksen lupaviranomainen. Tiepiiri vastaa maanteiden varsille sijoitettavista opastusmerkeistä.

Paikalliset opastuspisteet

Opastuspisteitä eli käytännössä opastuskarttoja on runsaasti Kainuun tienvarsilla. Niitä on sijoitettu perinteisesti kuntarajoille ja kuntakeskuksiin. Koska niiden ylläpito on usein vaivalloista, eikä niiden antamaan informaatioon voi luottaa, opastuspisteitä keskitetään ja karsitaan. Opastuspisteiden tarkempi sijoittaminen ratkaistaan alueellisissa ja paikallisissa opastussuunnitelmissa.

Pääperiaatteet opastuspisteiden sijoittamiseksi ovat:

- pinta-alaltaan pienet tai keskisuuret kunnat: keskustaajamiin, mielellään liikenteeseen liittyvän palvelukohteen yhteyteen, esimerkiksi huoltoasemalle
- laajoissa kunnissa ja pienemmissäkin kunnissa, mikäli kunnassa on runsaasti palvelukohteita ympäri maaseutua, opastuspisteet keskustaajaman lisäksi kuntarajoille
- vilkkaissa palvelukeskitymissä omat opastuspisteet
- vilkkaitten liikennesolmujen yhteyteen, missä yleensä on muitakin palveluja

Opastuspisteisiin opastetaan i-opastusmerkeillä kaikista vilkkaimmista suunnista.

Opaskarttojen tulee palvella kaikkia tielläliikkuja. Karttasymboleissa tulisi pyrkiä maakunnan, ja mielellään jopa valtakunnan tasolla yhteiseen symboliikkaan, jotta kartat olisivat helposti ymmärrettäviä. Ulkomaalaisten matkailijamäärien kasvu lisää painetta käyttää kansainvälisiä merkintöjä. Eri kielten käyttö on suotavaa, kielivalinnat tehdään seudullisen tai paikallisen suunnittelun yhteydessä paikallisen tarpeen mukaan.

Karttaan tulee merkitä kaikki yleisimmät palvelut, kuten opastustoimistot, ensiapu, sairaalat, virastot, poliisi, majoitusliikkeet, huoltoasemat, liikenneterminaalit yms. Lisäksi merkitään ainakin tärkeimpien katujen ja teiden nimet. Kartoissa tulee pyrkiä selkeyteen ja yksinkertaisuuteen.

Mikäli kunnan alueella on selkeitä yritys- tai palvelualueita, ne merkitään kunnalliseen opaskarttaan alueena. Kyseisellä alueella on oma tarkempi karttansa, jossa yritykset ja palvelut on yksilöity. Yksittäisten yritysten ja palvelukohteiden merkitseminen kuntakarttaan on suotavaa, kunhan se ei häiritse kartan luettavuutta. Kartta on laadittava helposti päivitettäväksi, esimerkiksi lamelloidun luettelon avulla.

Kuntakohtaisten opastuskarttojen ylläpidon vastuu on kunnalla. Mukana voi olla paikallinen yrittäjä- tai matkailuyhdistys. Mikäli kartta sijoittuu maantien levähdys- tai pysäköintialueelle, vastaa Tiehallinto alueen kunnossapidosta ja opastuspisteen opastusmerkeistä. Palvelukeskitymissä (ml. matkailukeskukset) opastuspisteen ylläpitysvastuu on pääsääntöisesti alueen yrittäjillä.

4.4 Navigaattorit

Autoilijoiden keskuudessa voimakkaasti yleistyneet navigaattorit ovat olleet hyvä avaus tielläliikkujan suunnistamisen apuvälineenä. Tielläliikkuja voi halutessaan valita joko nopeimman tai lyhimmän reitin. Navigaattoreiden antamissa ajo-ohjeissa on kuitenkin puutteita, sillä ne eivät ota huomioon tienpäällä olevaa viitoitusta tai liikennetilannetta. Navigaattorin antama nopeimman reittivaihtoehdon tulisi tukea tienpäällä olevaa viitoitusta, jolloin matkailija ei joudu ristiriitaisten valintojen eteen.

Opastuspaikat (paikallinen kansainvälisen vihreävalkoisen i-tunnuksen omaava opastustoimisto, muut opastustoimistot, paikallinen opastuspiste ja maakunnallinen opastuspiste) tulisi oletusarvoisena sisältyä tai olla helposti ladattavissa matkailijan peruspakettina navigaattoriin.

5 KAINUUN OPASTUSSTRATEGIA

Maakunnan opastusstrategiassa määritellään ne opastuksen ydinasiat, joihin tämän suunnitelman perusteella on päädytty ja joihin jatkossa keskitytään maakuntatasolla. Strategian taustalla on valtakunnallisesti yhtenäinen opastusvisio, jonka mukaan palvelut on opastettu johdonmukaisesti, tasapuolisesti ja valtakunnallisesti yhdenmukaisesti unohtamatta alueen erikoiskohteita ja -piirteitä. Lisävaihtoehtoja on poimittu Kainuun maakunnan eri strategioista. Viitoituksen ja palvelukohteiden opastuksen on oltava sen tasoista, ettei kohteen löytämiseen tarvitse varata kohtuuttoman paljon aikaa.

Opastusstrategian pääkohtia ovat:

1. yhteistyön kehittäminen maakuntatasolla
2. seudullisten ja paikallisten opastussuunnitelmien laatiminen sekä niiden toteuttaminen ja ajantasalla pitäminen
3. opastuspaikkojen kehittäminen

Opastusyhteistyö

Maakunnallisen opastusyhteistyön kehittämiseksi kootaan opastuksen yhteistyöryhmä. Se aloittaa työskentelynsä vuoden 2008 aikana. Yhteistyön merkitys korostuu myös seudullisten ja paikallisten suunnitelmien laatimisessa.

Tarkemmat opastussuunnitelmat

Tässä maakunnallisessa palvelukohteiden opastussuunnitelmassa on esitetty seudullisten ja paikallisten opastussuunnitelmien suunnittelualueet ja suunnitelmien laatimisen kiireellisyys. Seudullisen suunnitelman laatiminen aloitetaan vuonna 2008. Paikalliset suunnitelmat laaditaan vilkkaimpiin matkailukeskuksiin. Tärkeimpänä kohteena on Vuokatin alue, joka laaditaan seudullisen suunnitelman aikana tai sitä ennen.

Suunnitelmien laatimisessa yhteistyö paikallisten tahojen kanssa on tärkeää. Suunnitelma-asiakirjojen ajan tasalla pitämisessä on tärkeä rooli opastuksen yhteistyöryhmällä ja Oulun tiepiirillä, mutta suunnitelman käytäntöön laittamisessa vastuu on paikallisilla toimijoilla.

Opastuspaikat

Opastuspaikkojen kehittäminen jakautuu kolmeen tasoon: paikalliset opastustoimistot sekä paikalliset ja maakunnalliset opastuspisteet. Opastustoimistot sijoittuvat vilkkaimpiin matkailukohteisiin ja ne toimivat SUOMA ry:n kriteerien mukaisesti. Matkailukeskusten opastustoimistojen saaminen mukaan SUOMA ry:n listoille edesauttaa toimistojen näkymistä mm. valtakunnallisissa opastuskartoissa. Statuksen hankkiminen on syytä selvittää viimeistään seudullisen opastussuunnitelman laatimisen yhteydessä, jotta opastus on selkeämpi ja yksiselitteisempi järjestää.

Opastuspisteiden kehittämiseksi esitetään korkeampitasoisten maakunnallisten opastuspisteiden toteuttamista. Maakunnallisessa opastuspisteessä tulisi olla selkeästi ja kattavasti esillä maakunnan keskeisimmät matkailukohteet esim. teemoittain (mm. matkailukeskukset, historialliset kohteet tai luonnonkohteet). Perinteisiä opastuspisteitä eli käytännössä opaskarttoja karsitaan ja jäljelle jääviä keskitetään kuntakeskuksiin ja vilkkaiden pääteiden risteyskohtiin. Opastuspaikkojen tarkemmat määritelmät ja sijaintiesitykset tehdään seudullisessa ja paikallisissa suunnitelmissa. Aikatauluihin vaikuttaa merkittävästi nykyisten "opastus-information"-kilpien korvaaminen i-opasteilla Tiehallinnon ohjeistuksen mukaan. Muutoksen tulee tapahtua vuoden 2009 loppuun mennessä.

UUSI I-KILPIKRITEERISTÖ

©SUOMA ry

www.suoma.fi

Kaikilta i-toimistoilta edellytetään:

- i-kilpi osoittaa selkeästi palvelupisteen sijainnin.
- Keskeinen sijainti asiakaskuntaan nähden.
- Säännölliset aukioloajat.
- Asiakaslähtöinen toimintatapa.
- Perusneuvonnan maksuttomuus ja pyrkimys neutraalisuuteen asiakkaan parhaaksi.
- Neuvontaa on annettava myös puhelimitse ja sähköpostitse
- Alan ammattitaito.
- Henkilökunnalla riittävä tekninen välineistö ja internetyhteys asiakaspalvelun hoitamiseksi.
- Keskeiset julkisten liikennevälineiden yhteystiedot ja aikataulut

Kriteeri	1 tähti minimivaatimukset	2 tähteä	3 tähteä	4 tähteä	5 tähteä huipputoimisto
Matkailuneuvonnan aukiolo	Sesonkitomisto, jota ylläpitää täysivaltainen toimisto Vähintään 8 vk/vuosi 5 pv/vk, 30 h/vko	Osa-aikainen tai jaettu toimisto Ympärivuotinen vähintään 30 h/vk	Ympärivuotinen Vähintään 30 h/vk sekä sesonkiakaan lauantaisin tai sunnuntaisin vähintään 4 h	Ympärivuotinen Vähintään 35 h/vk sekä sesonkiakaan lauantaisin tai sunnuntaisin vähintään 4 h	Ympärivuotinen Vähintään 40 h/vk sekä sesonkiakaan lauantaisin ja sunnuntaisin vähintään 4 h
Henkilökunnan määrä	Vähintään 1 vastuullinen henkilö	Vähintään 1 vastuullinen, vakituinen henkilö Lisäksi tarvittava määrä sesonkihenkilöstöä suhteutettuna asiakasmääriin.	Vastuullinen, vakitumin vetäjä Lisäksi vähintään 1 ympärivuotinen työntekijä sekä tarvittava määrä sesonkihenkilöstöä suhteutettuna asiakasmääriin.	Vastuullinen toimiston päällikkö Lisäksi vähintään 2 ympärivuotista työntekijää sekä tarvittava määrä sesonkihenkilöstöä suhteutettuna asiakasmääriin.	Vastuullinen toimiston päällikkö Lisäksi vähintään 3 ympärivuotista työntekijää sekä tarvittava määrä sesonkihenkilöstöä suhteutettuna asiakasmääriin.
Henkilökunnan ammattitaito	Hallitsee lähiseudun matkailu- ja oheispalvelut Riittävä seudullinen yleistieto	Hallitsee lähiseudun ja alueen matkailu- ja oheispalvelut Riittävä seudullinen ja alueellinen yleistieto	Hallitsee lähiseudun ja alueen matkailu- ja oheispalvelut sekä valtakunnallisesti keskeisen matkailutiedon Riittävä paikallinen, seudullinen ja valtakunnallinen yleistieto Säännöllinen ammattitaitoa ylläpitävä koulutus	Hallitsee lähiseudun ja alueen matkailu- ja oheispalvelut sekä valtakunnallisesti keskeisen matkailutiedon Riittävä paikallinen, seudullinen ja valtakunnallinen yleistieto Säännöllinen ammattitaitoa ylläpitävä koulutus	Hallitsee lähiseudun ja alueen matkailu- ja oheispalvelut sekä valtakunnallisesti keskeisen matkailutiedon Riittävä paikallinen, seudullinen ja valtakunnallinen yleistieto Säännöllinen ammattitaitoa ylläpitävä koulutus
Henkilökunnan kielitaito: Palvelukielen määrä suomen ja ruotsin lisäksi	1 vieras kieli	1 vieras kieli	2 vierasta kieltä	3 vierasta kieltä	4 vierasta kieltä
Tieto- ja esiteaineisto	Paikalliset ja oman seudun palvelut ja yleisesitteet	Paikalliset, seudulliset ja alueelliset palvelut, yleisesitteet	Paikalliset, seudulliset ja alueelliset palvelut, yleisesitteet Pyydettyä muiden palvelevien i-toimistojen pääesitteet ja alueorganisaatioiden esitteet ja kartat	Paikalliset, seudulliset ja alueelliset palvelut, yleisesitteet Pyydettyä muiden palvelevien i-toimistojen pääesitteet ja alueorganisaatioiden esitteet ja kartat	Paikalliset, seudulliset ja alueelliset palvelut, yleisesitteet Pyydettyä muiden palvelevien i-toimistojen pääesitteet ja alueorganisaatioiden esitteet ja kartat
Matkailupalvelujen varauspalvelut		Ajan tasalla olevat alueen matkailupalveluja esittelevät internet-sivut	Paikallinen varauspalvelu samassa tilassa, voi olla ostopalvelu Ajan tasalla olevat alueen matkailupalveluja esittelevät internet-sivut	Alueellinen matkailupalvelujen varaus samassa tilassa, voi olla ostopalvelu Ajan tasalla olevat alueen matkailupalveluja esittelevät internet-sivut	Alueellinen matkailupalvelujen myynti ja varaus, voi olla ostopalvelu Ajan tasalla olevat alueen matkailupalveluja esittelevät internet-sivut
Sähköiset palvelut			Asiakkailla mahdollisuus päästä internetiin	Internet-päätie asiakkaiden käytössä.	Internet-päätie asiakkaiden käytössä.
Laadunvalvonta				Säännölliset asiakastytytyväisyys-selvitykset	Jatkuva laadunvalvonta, asiakaspalautteen keruu Valtakunnallisen LaatuVerkon jäsen
Muuta					Vähintään yksi vapaavalintainen lisäpalvelu

